

V Bruselu dne 26.1.2017
COM(2017) 33 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ
o provádění akčního plánu pro oběhové hospodářství

1. Úvod

Balíček týkající se oběhového hospodářství, který přijala Komise dne 2. prosince 2015, dal podnět pro podporu přechodu na intenzivnější oběhové hospodářství v EU. Jeho součástí byly legislativní návrhy týkající se odpadů s dlouhodobými cíli na omezení skládkování a posílení recyklace a opětovného použití. Za účelem uzavření životního cyklu výrobků zahrnoval rovněž akční plán na podporu oběhového hospodářství v každé fázi hodnotového řetězce – od výroby po spotřebu, opravu a opětovné zpracování, při nakládání s odpady a v souvislosti s druhotnými surovinami, které jsou vráceny zpět do ekonomiky. Komise se v rámci svého stávajícího mandátu zavázala vypracovat podrobný seznam opatření.

Přechod na intenzivnější oběhové hospodářství znamená pro Evropu i její občany řadu příležitostí. Je důležitou součástí naší snahy modernizovat a transformovat evropskou ekonomiku tak, aby se do budoucna ubírala lépe udržitelným směrem. Transformace má silné ekonomické opodstatnění, pro podniky znamená značný ekonomický zisk a větší konkurenceschopnost. Přináší významné energetické úspory a přínosy pro životní prostředí. Vytváří pracovní místa na místní úrovni a příležitosti k sociální integraci. Úzce souvisí s klíčovými prioritami EU v oblasti tvorby pracovních míst a růstu, investic, v sociální agendě a inovacích v průmyslu.

Mezi širší přínosy oběhového hospodářství patří rovněž snížení spotřeby energie a úrovně emisí oxidu uhličitého. Oběhové hospodářství má silné synergie s cíli EU v oblasti klimatu a energetiky a s balíčkem opatření „Čistá energie pro všechny Evropany“, který nedávno přijala Komise.¹ Oběhové hospodářství hraje rovněž klíčovou roli při podporování závazků EU v oblasti udržitelnosti uvedených ve sdělení „Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti“², a zejména při dosažení cíle udržitelného rozvoje č. 12, který se týká udržitelné spotřeby a výroby. Plnění akčního plánu EU pro oběhové hospodářství je tedy pro Komisi jasnou prioritou.

Cílem této zprávy je předložit úplný přehled opatření, která byla již uskutečněna při plnění akčního plánu EU od jeho přijetí v prosinci 2015, a představit klíčové výstupy pro rok 2017. Klíčová opatření byla přijata v oblastech, jako je plýtvání potravinami, ekodesign, organická hnojiva, záruky na spotřební zboží, inovace a investice. Zásady oběhového hospodářství byly rovněž postupně začleňovány do osvědčených postupů v průmyslu, zelených veřejných zakázek, využívání fondů politiky soudržnosti a prostřednictvím nových iniciativ v odvětvích stavebnictví a vodního hospodářství.

Akční plán EU nepochybně přispěl k širokému uplatňování koncepce „oběhového hospodářství“, což byl první krok v rámci dlouhodobého úsilí. Komise je i nadále plně odhodlána svůj akční plán provádět a pracovat v různých oblastech politiky v zájmu podpory oběhového hospodářství. Tento závazek se rovněž odráží ve stále větším počtu možností financování konkrétních projektů.

Zajištění úspěšného přechodu na oběhové hospodářství však vyžaduje úsilí na mnoha různých frontách a na uskutečnění opatření, jež Komise předložila, se nezastaví. Mnoho subjektů veřejného a soukromého sektoru postupuje kupředu, jak je zřejmé například z vypracování strategií oběhového hospodářství v rostoucím počtu zemí a regionů EU.

Opatření učiněná Komisí od přijetí akčního plánu EU pro oběhové hospodářství zahrnují několik legislativních návrhů, v první řadě stanovení jasných cílů pro recyklaci odpadů a

¹ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>.

² COM(2016)739 final.

vytvoření ambiciózní dlouhodobé cesty vedoucí k předcházení vzniku odpadů a recyklaci. Dále existují návrhy týkající se prodeje zboží on-line posilující záruky pro spotřebitele, návrhy týkající se hnojiv, kterými se zhodnocují živiny, a návrhy týkající se omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (přijaté společně s touto zprávou). Je důležité, aby společní normotvůrci neprodleně pracovali na přijetí těchto legislativních návrhů, aby byl umožněn rychlý přechod na oběhové hospodářství v praxi.

Rychlé schválení legislativního balíčku týkajícího se odpadů v tomto roce je obzvláště důležité pro nastartování investic do zvýšení podílu recyklace a do kvalitnější recyklace v EU. Komise proto vyzývá oba orgány, aby v souladu se společným prohlášením Evropského parlamentu, Rady a Komise o legislativních prioritách EU v roce 2017³, v němž bylo dohodnuto přednostní řešení těchto návrhů, do konce roku 2017 dosáhly dohody.

2. Hlavní výstupy od přijetí akčního plánu

Poté, co Komise přijala závazky v rámci akčního plánu pro oběhové hospodářství, předložila v roce 2016 několik klíčových iniciativ na podporu oběhového hospodářství. Tyto iniciativy zahrnují celý hodnotový řetězec od výroby po spotřebu, nakládání s odpady a využití druhotných surovin. Jsou uvedeny níže v chronologickém pořadí podle data dokončení.

Legislativní návrh týkající se prodeje zboží online (prosinec 2015)

První opatření, jež Komise přijala po schválení akčního plánu, se týkalo právních záruk na spotřební zboží. Legislativní návrh týkající se prodeje zboží online přijala Komise dne 9. prosince 2015⁴. Cílem návrhu je posílit záruky, aby byli spotřebitelé lépe chráněni před vadnými výrobky, a návrh přispívá k trvanlivosti a opravitelnosti výrobků. To brání tomu, aby byly výrobky vyhazovány, a výrazně přispívá k oběhovému hospodářství.

Podle tohoto návrhu musí prodávající v případě, že bylo prodáno vadné zboží online, během prvních dvou let od okamžiku dodání prokázat, že k tomuto okamžiku žádná vada neexistovala. Podle stávajících pravidel trvá taková povinnost prodejce prvních šest měsíců. Tato změna usnadní spotřebitelům uplatňovat jejich práva a bude jasnou pobídkou k výrobě kvalitnějších a trvanlivějších výrobků.

Návrh dále stanoví dvouletou právní záruku pro použité zboží a plně harmonizuje hierarchii nápravných opatření, ve které je důrazněji podporována oprava.

Legislativní návrh týkající se hnojiv (březen 2016)

Dne 17. března 2016 předložila Komise nařízení⁵, jež vytvoří skutečný jednotný trh s hnojivy vyrobenými z druhotných surovin (zejména ze zhodnocených živin), čímž problém nakládání s odpady změní v hospodářské příležitosti.

Navrhovaná pravidla mohou učinit odvětví hnojiv méně závislé na dovozu kritických primárních surovin, jako jsou fosfáty, které lze také získat z domácího organického odpadu. Návrh nařízení stanoví pravidla pro volný pohyb v EU pro všechny hnojivé výrobky s označením CE, včetně organických hnojivých výrobků.⁶

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016C1224%2801%29&rid=2>.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2015%3A635%3AFIN>.

⁵ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-157-CS-F1-1.PDF>.

⁶ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-157-CS-F1-1.PDF>.

Návrh nařízení harmonizuje pravidla EU pro výrobky získávané z organického odpadu a vedlejších produktů a stanoví pravidla pro zhodnocení živin na druhotné suroviny. Splňuje-li organický odpad přísná pravidla pro zhodnocování, může se stát způsobilou složkou hnojivých výrobků s označením CE s neomezeným přístupem na jednotný trh. Pokud jde o hnojiva, jež nenesou označení CE, budou členské státy EU moci i nadále s uvedenými výrobky obchodovat na svém vnitrostátním trhu podle svých vnitrostátních předpisů.

Jak pomůže návrh týkající se hnojiv vytvořit pracovní místa a podpořit inovace?

Jak se uvádí v posouzení dopadu, které je k tomuto legislativnímu návrhu připojeno,⁷ díky recyklaci biologického odpadu na organická hnojiva by bylo možné vytvořit přibližně 120 000 pracovních míst. Vytvořením rovných podmínek pro odvětví hnojiv budou malé a střední podniky a zemědělci vyrábějící organické hnojivé výrobky moci vstoupit na jednotný trh a využívat nových příležitostí.

Budou moci nabízet své výrobky širší skupině zákazníků a využívat úspor z rozsahu nabídkou výrobku, který je podpořen široce uznávanou zárukou jakosti, označením „CE“. To dále podpoří výzkum, inovace a investice do oběhového hospodářství, vytvoří pracovní místa a zhodnotí druhotné zdroje domácího původu.

Zahájení dohod v oblasti inovací (květen 2016)

Komise vydala výzvu k vyjádření zájmu o „smlouvy v oblasti inovací pro oběhové hospodářství“,⁸ která byla otevřena v období od 26. května do 15. září 2016. Výzva představuje pilotní přístup s cílem podpořit inovátory, kteří jsou konfrontováni s regulačními překážkami.

Cílem dohod v oblasti inovací je sdružit inovátory, celostátní/regionální/místní orgány a útvary Komise a vyjasnit vnímané regulační překážky bránícím inovacím v právních předpisech EU nebo prováděcích opatřeních členských států.⁹ Pokud se potvrdí, že právní předpis EU představuje překážku bránící inovaci, Komise zahájí další hodnocení, konzultace a posouzení dopadu této regulační překážky.

Bylo předloženo 32 odpovědí s vyjádřením zájmu ze 14 různých členských států.¹⁰ Mezi témata, která byla zmíněna ve vyjádření zájmu, patřily vnímané regulační překážky bránící inovaci ve vodohospodářském odvětví, odvětví odpadů a energetiky. V prvním čtvrtletí 2017 budou podepsány dvě dohody v oblasti inovací: jedna se bude zabývat vnímanými legislativními překážkami v souvislosti s elektromobilitou a recyklací baterií; druhá bude zkoumat regulační překážky v souvislosti s udržitelným čištěním odpadních vod pomocí inovativní technologie anaerobních membránových bioreaktorů.

Ekodesign (listopad 2016)

Možnost opravit nebo recyklovat výrobek nebo opětovně použít jeho součástky a materiály do značné míry závisí na původním návrhu produktu. V návaznosti na politické diskuze týkající se ekodesignu, které se uskutečnily v dubnu a říjnu 2016, Komise potvrdila důležitost inteligentního designu výrobků a rozhodla se zaměřit úsilí na skupiny

⁷ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/15949>.

⁸ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm?pg=home>.

⁹ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm>.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm?pg=home>.

výrobků s nejvyšším potenciálem, pokud jde o úspory energie a zdrojů, a dále posílit faktickou základnu pro regulační opatření. Výsledkem je pracovní plán pro ekodesign na období 2016–2019, který byl přijat jako součást balíčku Inteligentní a čistá energie pro všechny Evropany dne 30. listopadu 2016.¹¹ Nový pracovní plán nám pomůže splnit cíle EU v oblasti energetiky a klimatu v rámci Pařížské dohody a to tak, že do roku 2030 budou dosaženy úspory z energie srovnatelné s roční spotřebou primární energie Švédska, vytvoří se pracovní místa a podpoří se inovace.

Ecodesign může rovněž významně přispět k vytvoření intenzivnějšího oběhového hospodářství. Opatření týkající se ekodesignu doposud kladla důraz hlavně na energetickou účinnost, avšak v tomto pracovním plánu se Komise zavázala systematictěji prozkoumat možnost zavést požadavky na výrobky související s oběhovým hospodářstvím, jako je trvanlivost, opravitelnost, možnost modernizace, demonotovatelnost, informace a snadné opětovné použití a recyklace. Bude to provedeno u nových skupin výrobků a při přezkumu stávajících opatření týkajících se konkrétních výrobků a přinese to prospěch v celém hodnotovém řetězci.

Pracovní plán vytyčuje priority pro nadcházející roky, pokud jde o nové skupiny výrobků, jimiž je třeba se zabývat, a přezkum stávajících nařízení o ekodesignu a označování energetickými štítky. Komise rovněž zadá konkrétní studii týkající se výrobků v oblasti IKT, včetně chytrých telefonů, s ohledem na jejich možné zařazení do pracovního plánu pro ekodesign.

Souběžně s tím Komise vypracovala povinné požadavky na design a označování výrobků za účelem snadnější a bezpečnější demontáže, opětovného použití a recyklace elektronických displejů (např. počítačových monitorů, televizorů a elektronických displejů integrovaných do jiných výrobků). Návrh nařízení¹² obsahuje požadavky, jež umožňují recyklaci, jako je vyvarování se svařování nebo lepení určitých částí (např. desek plošných spojů, kondenzátorů, baterií, vnitřních zdrojů napájení), označení plastových částí a přítomnost kadmia a rtuti.

Návrh nařízení kromě toho ukládá výrobcům uvádět informace pro subjekty provádějící recyklaci, jako je umístění plastových částí obsahujících bromované zpomalovače hoření. Tyto požadavky by zlepšily recyklaci displejů, což přispěje k dosažení cílů v oblasti recyklace podle směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních¹³.

Ihned po přijetí akčního plánu pro oběhové hospodářství Komise rovněž požádala evropské normalizační organizace, aby vypracovaly obecné normy týkající se trvanlivosti, opětovné použitelnosti a recyklovatelnosti určitých výrobků. Kdyby byly zavedeny vhodné metriky a normy, bylo by možné zajistit delší trvanlivost a větší opětovnou použitelnost a recyklovatelnost mnoha spotřebitelských a průmyslových výrobků.

Tři evropské normalizační organizace žádost Komise přijaly a předložily společný pracovní plán. Vytvořily rovněž společnou pracovní skupinu, která vypracuje přibližně 20 obecných norem. To usnadní rozhodování o tom, které závazné požadavky by měly být vypracovány za účelem efektivnějšího využívání zdrojů u výrobků a snižování odpadu.

¹¹ COM(2016) 773 final.

¹² Návrh nařízení Komise, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES, pokud jde o požadavky na ekodesign elektronických displejů.

¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU ze dne 4. července 2012 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ).

Plýtvání potravinami (po celý rok 2016)

Plýtvání potravinami je klíčovou oblastí oběhového hospodářství a mělo by být řešeno na mnoha úrovních po celé délce hodnotového řetězce. Komise přijala řadu opatření, jež podporují boj proti plýtvání potravinami a dosažení souvisejícího cíle udržitelného rozvoje v této oblasti. Vytvořila platformu zúčastněných stran pro předcházení plýtvání potravinami, dosáhla pokroku při vypracování metodiky EU k měření plýtvání potravinami a připravila pokyny EU, jež mají usnadnit potravinové dary a využívání vyřazených potravin jako krmivo.

Dne 1. srpna 2016 vytvořila Komise platformu EU věnovanou ztrátám potravin a plýtvání potravinami.¹⁴ Platforma bude hlavním fórem na úrovni EU, které podpoří všechny účastníky při určování a přijímání opatření potřebných pro dosažení závazku cílů udržitelného rozvoje snížit plýtvání potravinami na obyvatele do roku 2030 o polovinu.¹⁵ Platforma sdružuje 70 členů, kteří zastupují veřejné orgány (členské státy, země ESVO, orgány EU a mezinárodní organizace) a všechny aktéry v potravinovém hodnotovém řetězci, včetně potravinových bank a dalších nevládních organizací. Platforma se dne 29. listopadu 2016 sešla na svém prvním zasedání a jednala o klíčových výstupech akčního plánu pro oběhové hospodářství týkajících se plýtvání potravinami, včetně hlavních prvků, které je třeba zohlednit při vypracování metodiky pro jednotné měření plýtvání potravinami v celé EU. Tuto metodiku budou využívat členské státy ke splnění oznamovacích povinností týkajících se plýtvání potravinami, jež stanoví legislativní návrh Komise na revizi rámcové směrnice o odpadech.

V roce 2016 Komise v úzké spolupráci s členskými státy a zúčastněnými stranami pracovala na přípravě pokynů EU za účelem usnadnění darování potravin. Tyto pokyny zajistí pro regulační orgány členských států jednotnější výklad pravidel EU týkajících se přerozdělování potravin. Jejich cílem je řešit právní a operační překážky komplikující dárce i příjemce přerozdělování bezpečných přebytků potravin v EU. Hlavní prvky pokynů byly platformou projednány dne 29. listopadu 2016; pokyny budou zveřejněny v roce 2017.

Komise též pracuje na pokynech pro využívání vyřazených potravin jako krmivo s cílem zhodnotit živiny obsažené ve vyřazených potravinách prostřednictvím jejich bezpečného použití ve výživě zvířat. To snižuje plýtvání potravinami a zamezí tomu, aby vyřazené potraviny byly spalovány nebo skládkovány, a zároveň nahrazuje obiloviny a olejnatá semena ve výživě zvířat. Současně uvolňuje půdu pro produkci potravin a snižuje závislost EU na dovážených krmivech. Návrh pokynů byl rovněž projednán na zasedání platformy; dokončeny a zveřejněny budou v roce 2017.

Získávání energie z odpadů (leden 2017)

Spolu s touto zprávou Komise přijímá sdělení o procesech výroby energie z odpadů a jejich úloze v oběhovém hospodářství.¹⁶ Hlavním cílem tohoto sdělení je zajistit, aby energetické využití odpadů v EU podporovalo cíle akčního plánu pro oběhové hospodářství a aby důsledně dodržovalo hierarchii způsobů nakládání s odpady v EU. Sdělení rovněž zkoumá, jak lze úlohu procesů výroby energie z odpadů optimalizovat tak, aby pomohly splnit cíle stanovené v rámci strategie pro energetickou unii a v Pařížské dohodě.

¹⁴ http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/eu-platform/index_en.htm.

¹⁵ http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/index_en.htm.

¹⁶ COM(2017)34.

Návrh na změnu směrnice o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (leden 2017)

Spolu s touto zprávou Komise rovněž přijímá návrh¹⁷ na cílenou změnu směrnice o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních (směrnice o nebezpečných látkách). Návrh směrnice vede k nahrazení některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních, a posiluje tak možnost a ekonomickou ziskovost recyklace odpadu z těchto zařízení. Návrh směrnice rovněž uskutečňuje nejvyšší prioritu v hierarchii odpadů, a to předcházení vzniku odpadů.

To, že se subjektům umožní prodloužit používání elektrických a elektronických zařízení, odloží konec jejich životnosti a jejich likvidaci, což zamezí dalšímu vytváření odpadu, včetně nebezpečného odpadu. Odhaduje se, že toto opatření předejde vytvoření více než 3 000 tun nebezpečného odpadu v EU za rok.¹⁸ Prodloužená životnost elektrických a elektronických zařízení by též vedla k dalším úsporám energie a surovin.

Návrh na změnu směrnice o nebezpečných látkách:

- umožní operace na sekundárním trhu (např. opětovný prodej, trh s použitým zbožím) u některých elektrických a elektronických zařízení a
- umožní provádět opravy s použitím náhradních dílů pocházejících z některých elektrických a elektronických zařízení, jež byla uvedena na trh před 22. červencem 2019.

Jaké výhody tento návrh přináší evropským občanům a podnikům?

To, že se v plném rozsahu umožní operace na sekundárním trhu a zvýší se dostupnost náhradních dílů k některým elektrickým a elektronickým zařízením, bude mít příznivý hospodářský dopad vytvořením tržních příležitostí pro opravárenské podniky a prodej na sekundárním trhu. Sníží se tak náklady a administrativní zátěž pro podniky, včetně malých a středních podniků, a pro orgány veřejné správy. Evropské nemocnice například po roce 2019 ušetří přibližně 170 milionů EUR díky ponechání možnosti opětovně prodávat a nakupovat použité zdravotnické prostředky (což by bez tohoto návrhu po uplynutí přechodného období nebylo možné).

Komise v zájmu usnadnění přípravy na opětovné použití a ekologicky vhodné zpracování odpadních elektronických a elektrických zařízení rovněž iniciovala dialog mezi výrobcí a subjekty provádějícími recyklaci elektronických a elektrických výrobků s cílem zlepšení výměny informací o přípravě na opětovné použití a zpracování nového zařízení, které se uvádí na trh.

Platforma na podporu financování oběhového hospodářství (leden 2017)

Společně s touto zprávou byla spuštěna platforma, která sdružuje Komisi, Evropskou investiční banku, účastníky finančních trhů a podniky s cílem zvýšit informovanost o obchodní logice oběhového hospodářství a zlepšit využívání projektů oběhového hospodářství ze strany investorů. Obchodní výhody oběhového hospodářství jsou očividné, avšak toto sdělení musí ještě dojít sluchu u značné části podniků v EU a finančního a bankovního sektoru.

Strukturu platformy budou tvořit tři pilíře:

- pilíř pro koordinaci a zvyšování informovanosti bude sloužit k výměně osvědčených postupů mezi potenciálními navrhovateli projektů a ostatními

¹⁷ COM(2017)38.

¹⁸ SWD(2017)22 a SWD(2017)23.

zúčastněnými stranami. Bude analyzovat charakteristiky projektů oběhového hospodářství a jejich zvláštní potřeby financování, poskytovat poradenství týkající se zlepšení jejich přístupu k bankovním zdrojům, jakož i koordinovat činnosti týkající se financování oběhového hospodářství. V této souvislosti bude vytvořena specializovaná skupina odborníků,

- pilíř pro poradenství bude využíván k rozvoji projektů oběhového hospodářství a ke zlepšení vyhlídek na jejich přístup k bankovním zdrojům,
- pilíř pro financování bude zkoumat, zda je zapotřebí specializovaný nástroj pro financování projektů oběhového hospodářství.

3. Jiné iniciativy uskutečněné v roce 2016

Kromě výše uvedených hlavních iniciativ i řada dalších významných opatření Komise, o nichž se pojednává níže, pomáhala začlenit oběhové hospodářství do úplného životního cyklu výrobků pomocí takových nástrojů, jako jsou osvědčené postupy, zadávání zakázek, informace pro spotřebitele, pokyny a režimy financování a podpory. Tyto nástroje mají zásadní význam pro zajištění toho, že oběhové hospodářství přijmou za své všichni příslušní aktéři v ekonomice a postupně se stane běžnou praxí.

Zahrnutí pokynů týkajících se oběhového hospodářství do referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách (BREF) v některých průmyslových odvětvích

Komise začlenila aspekty oběhového hospodářství do referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách¹⁹ (BREF), které členské státy EU musí zohledňovat při vydávání povolení pro průmyslová zařízení. To pomůže omezit vytváření odpadů, posílit recyklaci a snížit využívání zdrojů, a přispěje tak k větší udržitelnosti a konkurenceschopnosti odvětví, na něž se vztahuje směrnice o průmyslových emisích. Prostřednictvím referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách jsou kromě toho rozpoznávány nové techniky, jež integrují aspekty týkající se oběhového hospodářství, což podporuje inovace v průmyslových procesech.

Například nejlepší dostupné techniky pro odvětví neželezných kovů zahrnují:

- techniky k lepšímu využití druhotných surovin, zvýšení energetické účinnosti a snížení tvorby odpadních vod, což přispívá k úspoře přírodních zdrojů,
- techniky ke snížení vzniku odpadů, například prostřednictvím alternativního využití procesních odpadů.

Zelené veřejné zakázky

Komise v roce 2016 zveřejnila nová kritéria pro zadávání zelených veřejných zakázek v oblasti kancelářských budov, silnic a počítačů a monitorů.²⁰ Tato kritéria, která mohou veřejné orgány používat na dobrovolném základě, obsahují požadavky týkající se oběhového hospodářství. Například počítače a monitory se musí navrhovat tak, aby je bylo možné opravovat běžně dostupnými nástroji a aby bylo možné snadno vyměňovat baterie, a možnost jejich modernizace je odměňována. Podporuje se použití recyklovaných materiálů při výstavbě silnic a budov. Jelikož na veřejné zakázky připadá velká část evropské spotřeby, bude mít začlenění požadavků týkajících se oběhovosti do nákupů veřejných orgánů klíčový význam při přechodu na oběhové hospodářství.

¹⁹ <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

Aktualizované pokyny ke směrnici o nekalých obchodních praktikách – opatření týkající se environmentálních tvrzení

Dne 25. května 2016 přijala Komise revidovanou verzi svých pokynů ke směrnici o nekalých obchodních praktikách²¹, jež zahrnuje konkrétní prvky k zajištění toho, aby se environmentální tvrzení stala důvěryhodnějšími a transparentnějšími. Pokyny se zaměřují na nepravdivé, nejasné, nesrozumitelné nebo nejednoznačné informace, včetně tvrzení týkajících se oběhového hospodářství. Napomohou lepší ochraně spotřebitelů před zavádějícími a nepodloženými komerčními informacemi.²² Zavádějící tvrzení mohou vést k tomu, že spotřebitelé ztratí důvěru k označením a že společnosti budou odrazovány od podávání pravdivých a relevantních tvrzení, což vše poškozuje oběhové hospodářství. Do revidovaných pokynů byly zapracovány podněty vzešlé z mnohostranné skupiny zúčastněných stran pro environmentální tvrzení, která je složena ze zástupců vnitrostátních orgánů, evropských podnikatelských organizací, sdružení spotřebitelů a nevládních ekologických organizací²³.

Posílení prosazování revidovaného nařízení o přepravě odpadů

Komise dne 28. července 2016 přijala prováděcí akt, kterým se stanoví předběžná srovnávací tabulka mezi celními kódy a kódy odpadů.²⁴ Tento nový nástroj pomůže celním úředníkům určit odpad, který nelegálně překračuje hranice EU, např. pokud je takový odpad označen jako použité zboží. Tento akt posílí prosazování směrnice o přepravě odpadů a pomůže předcházet ztrátám cenných surovin z EU.

Osvědčené postupy u systémů sběru odpadů

V průběhu celého roku 2016 Komise zjišťovala a podporovala osvědčené postupy v oblasti tříděného sběru odpadu v členských státech EU. Komise přezkoumala stav provádění tříděného sběru v členských státech EU, včetně posouzení právního rámce a zavádění systémů tříděného sběru v praxi. Na základě tohoto posouzení přezkum vedl k souboru doporučení pro různé úrovně rozhodování.²⁵ Tato doporučení byla projednána se zúčastněnými stranami a členskými státy EU na konferenci, která proběhla dne 29. ledna 2016.²⁶ Tato pracovní oblast je podporována i v rámci programu Horizont 2020, z něhož je financována řada konkrétních projektů v této oblasti.²⁷

Opětovné využití vody

V červnu 2016 byly v rámci společné strategie pro provádění rámcové směrnice o vodě²⁸ vydány pokyny, jejichž cílem je lépe začlenit opětovné využití vody do plánování a

²¹ http://ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/ucp_guidance_cs.pdf.

²² http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/unfair-trade/environmental-claims/index_en.htm.

²³ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/unfair-trade/unfair-practices/files/mdec_compliance_criteria_en.pdf.

²⁴ [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) 2016/1245](#) ze dne 28. července 2016, kterým se stanoví předběžná srovnávací tabulka mezi kódy kombinované nomenklatury stanovenými v nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 a položkami odpadů uvedenými v přílohách III, IV a V nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 o přepravě odpadů.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/Separate%20collection_Final%20Report.pdf.

²⁶ http://ec.europa.eu/environment/waste/eventspast/separate_waste.htm.

²⁷ V rámci společenské výzvy č. 5 programu Horizont 2020 nazvané „Partnerství v oblasti surovin“, která byla zveřejněna v roce 2015, Komise financuje projekt „IMPACTPapeRec: Boosting the implementation of participatory strategies on separate paper collection for efficient recycling“, který se týká tříděného sběru papíru za účelem účinné recyklace. Další projekt (s rozpočtem až 1,5 milionu EUR) bude financován v roce 2017 v rámci tématu „Osvědčené postupy u systémů sběru odpadů“.

²⁸ http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/objectives/implementation_en.htm.

řízení vodního hospodářství.²⁹ Vzhledem k tomu, že v některých částech EU došlo ke zvýšení nedostatku vody, představuje opětovné využívání upravené odpadní vody v bezpečných a nákladově efektivních podmínkách cenný, avšak málo využívaný způsob zvyšování dodávek vody a zmírňování tlaku na vodní zdroje.³⁰ Usnadnění opětovného využívání vody v zemědělství přispěje rovněž k recyklaci živin náhradou pevných hnojiv.

Dne 7. dubna 2016 zveřejnila Komise počáteční posouzení dopadů pro připravovanou iniciativu týkající se minimálních kvalitativních požadavků pro opětovné využívání vody při zavlažování a doplňování vodonosných vrstev. Dne 28. října 2016 zahájila Komise otevřené veřejné konzultace týkající se možností politiky.³¹

Otázka opětovného využití vody se v roce 2016 stala nejvyšší prioritou v rámci evropského inovačního partnerství pro vodu a byla prezentována na konferenci tohoto partnerství, která se konala dne 10. února 2016 v Leeuwardenu.

Stavební a demoliční odpad

Dne 9. listopadu 2016 Komise navrhla uzavřít dobrovolný protokol pro nakládání se stavebním a demoličním odpadem platný pro celé odvětví. Cílem protokolu je zlepšit určování, třídění a sběr odpadu, jakož i logistiku, zpracovávání a řízení jakosti. Protokol tak zvýší důvěru v kvalitu recyklovaných materiálů a podpoří jejich používání v odvětví stavebnictví.

Podle objemu je stavební a demoliční odpad největším tokem odpadu v EU. Rámcová směrnice o odpadech 2008/98/ES stanoví cíl získat do roku 2020 zpět 70 % stavebního a demoličního odpadu. Potenciál pro opětovné využití a recyklaci tohoto toku odpadu však není plně využíván. Jednou z překážek je nedostatečná důvěra v kvalitu materiálů recyklovaných ze stavebního a demoličního odpadu.

Některé inovativní projekty v této oblasti jsou podporovány také v rámci programu Horizont 2020.

Biomasa a výrobky z biologického materiálu

Dne 30. listopadu 2016 při přepracování směrnice o obnovitelných zdrojích energie³² v rámci balíčku opatření týkajícího se čisté energie pro všechny Evropany³³ přijala Komise kritéria udržitelnosti pro všechna využití bioenergie. S cílem omezit tlak na omezené zdroje biomasy Komise navrhla, že z veřejných zdrojů by se měla podporovat pouze účinná přeměna biomasy na elektrickou energii.³⁴ To umožní synergie s oběhovým hospodářstvím při různých způsobech využití biomasy, a zejména dřeva, které lze použít pro řadu produktů i na výrobu energie.

Podpora oběhového hospodářství prostřednictvím fondů politiky soudržnosti a strategií inteligentní specializace

Po celý rok 2016 Komise přijímala cílená informační opatření³⁵ na podporu členských států a regionů EU při využívání finančních prostředků v rámci politiky soudržnosti pro

²⁹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/Guidelines_on_water_reuse.pdf.

³⁰ <http://ec.europa.eu/environment/water/reuse.htm>.

³¹ http://ec.europa.eu/environment/consultations/reused_water_en.htm.

³² http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_act_part1_v7_1.pdf

³³ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>.

³⁴ S výjimkou řádně odůvodněných případů souvisejících se zabezpečením dodávek elektřiny.

³⁵ Včetně řady akcí a publikace, jež informuje o možnostech financování a dobrých příkladech: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2016/cohesion-policy-support-for-the-circular-economy.

účely oběhového hospodářství. Oběhové hospodářství bylo jedním z témat výzvy „Městská inovativní opatření“³⁶ vydané v prosinci 2016. Bylo také jedním z hlavních témat Evropského týdnu regionů a měst a jednou z kategorií pro udělení cen RegioStars v roce 2016, které jsou určeny pro vynikající regionální rozvojové projekty financované EU.³⁷

Mnohé regiony určily priority v oblasti oběhového hospodářství ve svých strategiích pro inteligentní specializaci, jež nasměrovávají jejich investice do výzkumu a inovací prostřednictvím politiky soudržnosti. V roce 2016 byly založeny nové tematické platformy pro inteligentní specializaci, jež pomáhají těmto regionům spolupracovat s ostatními regiony v rámci hodnotových řetězců v takových oblastech jako modernizace průmyslu, zemědělsko-potravinářská problematika a energie³⁸.

Jak financování EU konkrétně podporuje oběhové hospodářství?

Fondy politiky soudržnosti

Politika soudržnosti EU po dvě desetiletí zajišťuje podporu pro provádění politik týkajících se oběhového hospodářství (např. 6 miliard EUR na nakládání s odpady v období 2007–2013). Ve stávajícím období financování (2014–2020) jsou zavedeny předběžné podmínky, aby bylo zajištěno, že nové investice do odpadového hospodářství jsou v souladu s plány pro nakládání s odpady vytvořenými členskými státy za účelem splnění jejich cílů v oblasti recyklace. Podpora EU na období 2014–2020 v oblasti inovací, malých a středních podniků, nízkouhlíkového hospodářství a ochrany životního prostředí činí 150 miliard EUR a mnohé z těchto oblastí přispívají k dosažení oběhového hospodářství.

Například Slovinsko s pomocí finančních prostředků EU dosahuje svých cílů v oblasti recyklace a obyvatelé Lublaně mají lepší, udržitelnější nakládání s odpady. Od přistoupení k EU posílilo hlavní město Slovinska tříděný sběr a recyklaci odpadu a snížilo množství odpadu odesílaného ke skládkování o 59 %. Investovalo také do předcházení vzniku odpadů a do jejich opětovného využití. V Lublani nyní vzniká o 41 % méně odpadů na jednoho obyvatele, než kolik činí evropský průměr, a město se rozhodlo upustit od výstavby dvou nových spaloven, jež původně plánovala.

Jedním z klíčových prvků integrovaného systému odpadového hospodářství je regionální středisko pro nakládání s odpady v Lublani. Tento projekt financovaný EU začal jako zařízení pro 17 obcí. Později k němu přistoupilo 20 dalších obcí, čímž odpadla nezbytnost dalšího zařízení na zpracování odpadů.

Projekt Circular Ocean v rámci iniciativy INTERREG³⁹ se týká problému odpadků v moři v severních periferních oblastech a Arktidě. Podporuje ekologické hospodářství tím, že hledá řešení, jež umožní opětovné využití plastového odpadu, jako jsou staré rybářské sítě a lana, a podnítí ekologické inovace. Tento projekt získal cenu RegioStars za rok 2016 a provádí pilotní testování několika nových způsobů použití plastového odpadu, např. ke zpevňování betonu nebo jiných stavebních materiálů. Experimentuje také s použitím rybářských sítí jako materiálem pro odstranění znečišťujících látek z vody.

HORIZONT 2020

³⁶ <http://www.uia-initiative.eu/>.

³⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/regio-stars-awards/.

³⁸ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

³⁹ <http://www.circularocean.eu/>.

Rámcový program EU pro výzkum a inovace „Horizont 2020“ financuje inovativní projekty na podporu přechodu na oběhové hospodářství. Program Horizont 2020 například přispívá částkou 8,8 mil. EUR na projekt RESYNTEx⁴⁰, který vytvoří inovativní obchodní modely oběhového hospodářství pro chemické a textilní odvětví. Sdružuje 20 partnerů z 10 různých členských států EU, včetně průmyslových sdružení, podniků, malých a středních podniků a výzkumných institucí. V pilotním závodě na recyklaci textilu s roční kapacitou 500 tun bude ukázáno, jak se lze vyhnout spalování nebo skládkování textilního odpadu prostřednictvím chemické recyklace odřezků, které nelze nosit. Nová technologie zpracování zvýší účinnost zdrojů tím, že zhodnotí textilní odpad na použitelné průmyslové suroviny a současně zajistí jejich přijetí na trhu.

LIFE

Program LIFE podporuje projekty týkající se oběhového hospodářství od roku 1992, přičemž bylo podpořeno více než 670 projektů v oblasti snížení odpadu, recyklace a opětovného využití s celkovou výší financování EU více než 1 miliarda EUR. To pokračuje i v rámci nového programu LIFE na období 2014–2020, kde v jeho prvních dvou letech bylo investováno více než 100 milionů EUR do více než 80 projektů oběhového hospodářství.

Výzkum a inovace: Průmysl 2020 v oběhovém hospodářství

Pracovní program na období 2016–2017 programu Horizont 2020 obsahuje oblast zájmu „Průmysl 2020 v oběhovém hospodářství“, v jejímž rámci jsou poskytovány finanční prostředky s cílem prokázat ekonomickou a environmentální proveditelnost přístupu oběhového hospodářství a současně dát silný podnět k reindustrializaci průmyslu EU. V roce 2016 bylo v rámci této oblasti zájmu otevřeno několik výzev k podávání nabídek, včetně jedné výzvy, která se týká jednak velkých projektů v oblasti systémových, ekologicky inovativních přístupů k oběhovému hospodářství, jednak vody v oběhovém v oběhovém hospodářství. Nedávno proběhlo vyhodnocení návrhů předložených k těmto tématům a nyní probíhá příprava grantových dohod pro vybrané projekty. V roce 2016 byly zveřejněny i další výzvy k podávání návrhů, a to v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru pro „továrny budoucnosti“ a pro „udržitelný zpracovatelský průmysl“ a „průmysl založený na biotechnologiích“ na pomoc rozvoji a zavádění potřebných klíčových základních technologií, jež podpoří výrobu v celé řadě odvětví EU.

Technologické služby pro výrobní malé a střední podniky k urychlení využití pokročilé výroby v zájmu ekologické výroby

Dne 8. listopadu 2016 Komise v rámci programu Horizont 2020 zveřejnila výzvu k vytvoření kontaktních míst, jež umožní malým a středním podnikům přístup k technologickým službám a/nebo zařízením v oblasti pokročilé výroby v zájmu čisté výroby.⁴¹ Přestože Evropa dosahuje dobrých výsledků, pokud jde o patenty a obchod, využívání pokročilých výrobních řešení evropskými podniky zůstává výzvou. Mnohým malým a středním podnikům chybí zdroje nebo schopnosti pro integraci inovativních pokročilých výrobních technologií týkajících se čisté výroby.

Cílem výzvy je umožnit po dobu tří let rozhodujícímu počtu malých a středních výrobních podniků přístup k těmto kontaktním místům, aby mohly do svých výrobních

⁴⁰ <http://www.resyntex.eu/>

⁴¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/innosup-03-2017.html>.

procesů začlenit inovativní pokročilé výrobní technologie a přijímat informovaná rozhodnutí o dalších investicích. Výzva bude otevřena do 28. března 2017.

Jak Komise podporuje malé a střední podniky v jejich přechodu na oběhové hospodářství?

Komise podporuje malé a střední podniky v přechodu na oběhové hospodářství prostřednictvím průběžného provádění zeleného akčního plánu pro malé a střední podniky.⁴² Finančními prostředky EU byly v posledních desetiletích podpořeny tisíce malých a středních podniků, čímž se zvýšila účinnost zdrojů, energetická účinnost a inovace ve výrobě nebo produkci. Tato podpora malých a středních podniků z fondů politiky soudržnosti v období 2014–2020 pokračuje. V lednu 2017 zahájilo činnost Evropské středisko excelence pro účinnost využívání zdrojů určené pro malé a střední podniky. Středisko bude zahrnovat nástroj pro vlastní hodnocení, bude umožňovat budování sítí a podporovat činnosti ve prospěch malých a středních podniků a jejich podpůrných organizací. Pilotní projekt financovaný Evropským parlamentem a prováděný Komisí, který bude zahájen v únoru 2017, zajistí budování kapacity malých a středních podniků v oblasti oběhového hospodářství a ekologických inovací v praxi.

4. Klíčové iniciativy pro rok 2017

Pracovní program Komise na rok 2017 potvrzuje plné odhodlání zajistit včasné provedení akčního plánu pro oběhové hospodářství. Komise v roce 2017 navrhne strategii pro problematiku plastů, která má zlepšit ekonomickou stránku, kvalitu a využívání recyklace a opětovného použití plastů, omezit únik plastů do životního prostředí a oddělit výrobu plastů od fosilních paliv.

Komise rovněž předloží podrobnou analýzu právních, technických nebo praktických problémů na rozhraní právních předpisů týkajících se chemických látek, výrobků a odpadu, jež mohou bránit přechodu recyklovaných materiálů do produktivního hospodářství. Komise zejména posoudí, jak lze zlepšit informace o nebezpečných látkách obsažených ve výrobcích a v odpadu a jak lze usnadnit nakládání s nebezpečnými látkami, jež byly zjištěny v recyklovaných materiálech. Cílem je nejen podporovat koloběh netoxických materiálů, ale i zlepšit využívání druhotných surovin.

Komise dále předloží legislativní návrh týkající se minimálních kvalitativních požadavků na podporu bezpečného opětovného použití vyčištěné odpadní vody při zajištění bezpečnosti postupů opětovného použití vody pro zdraví a pro životní prostředí a zabezpečení volného obchodu s potravinářskými výrobky v EU.

V roce 2017 bude rovněž předložen rámec pro posouzení pokroku oběhového hospodářství v EU a členských státech.

V roce 2017 bude provádění pracovního plánu v oblasti ekodesignu více zaměřeno na oběhové hospodářství a účinnost zdrojů nad rámec energetické účinnosti.

Komise též v prvním čtvrtletí roku 2017 provede kontrolu účelnosti ekoznačky EU a systému environmentálního řízení a auditu (EMAS).

Rok 2017 bude klíčový pro rozvoj politického dialogu se zúčastněnými stranami. Komise a Evropský hospodářský a sociální výbor za tímto účelem zahájí činnost platformy zúčastněných stran pro oběhové hospodářství při příležitosti meziinstitucionální konference zúčastněných stran o oběhové hospodářství, jež proběhne ve dnech 9. až 10. března 2017 v Bruselu.

⁴² http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/green-action-plan_en.

5. Závěry

V nadcházejících letech bude nezbytné udržet dynamiku, jež byla vytvořena přijetím balíčku týkajícího se oběhového hospodářství a opatřeními na všech úrovních tak, aby se oběhové hospodářství stalo skutečností přinášející prospěch všem evropským občanům. Důsledné provádění akčního plánu a rychlé přijetí legislativních návrhů týkajících se odpadů a hnojiv pomůže vytyčit jasné směry pro investory a tento přechod podpořit.